

بررسی نقش بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی در میان جوانان شهر تهران

دکتر محمد باقر بابایی طلا تپه، دکتر اسماعیل کاوسی، علی محمدی

چکیده

در این تحقیق تلاش بر آن است تا نقش فعالیت‌های فرهنگی بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی غرب، در سه حوزه‌ی ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌ها، مورد ارزیابی قرار گیرد. به همین منظور فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار گرفت که عبارتند از: 1- فعالیت‌های فرهنگی بسیج در تقویت ارزش‌های جوانان می‌تواند اثربخش باشد. 2- فعالیت‌های فرهنگی بسیج در تقویت هنجارهای جوانان اثربخش است. 3- فعالیت‌های فرهنگی بسیج در تقویت نگرش‌های جوانان اثربخش است. نوع تحقیق بر مبنای هدف کاربردی است. در این تحقیق از روش توصیفی زمینه‌یابی (تحقیقات پیمایشی) استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه جوانان دختر و پسر بسیجی شرکت‌کننده در فعالیت‌های بسیج پایگاه‌های منطقه 6 تهران است که تعداد آنها 4980 نفر می‌باشد. حجم نمونه براساس فرمول کوکران $n=356$ نفر می‌باشد و نمونه آماری به صورت تصادفی از بین گروه جامعه آماری با مراجعه به پایگاه‌های بسیج منطقه انتخاب شده است. در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات در جهت آزمون فرضیه‌های پیش‌بینی شده از پرسشنامه بسته استفاده شده است. اعتبار پرسشنامه از طریق آزمون "آلفای کرونباخ" در نرم‌افزار SPSS مورد محاسبه قرار گرفت که میزان آن 0/96 بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از نمونه‌ها، از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است و به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، از نرم‌افزار SPSS استفاده گردیده است. با توجه به اینکه آزمون فرضیه‌ها عمدتاً مستلزم تحلیل میانگین‌های پاسخ‌های افراد است و متغیرهای مورد بررسی از نوع فاصله‌ای هستند، برای آزمون فرضیه‌ها به‌طور عمده، از روش آزمون t و تحلیل واریانس درونی استفاده شده است و نتایج نهایی نشان داد فعالیت‌های بسیج در تغییر ارزش‌های جوانان موثر نیست اما در تغییر هنجار و نگرش‌های جوانان موثر است.

کلید واژه ها : فعالیت‌های فرهنگی بسیج، مقابله با تهاجم فرهنگی در تقویت ارزش‌ها، تقویت هنجارها، تقویت نگرش‌ها

از همان آغاز پیروزی انقلاب اسلامی ایران، دنیای غرب از راهبردها، فنون و شگردهای متنوع و متعددی بهره جست تا هم از گسترش دامنه‌ی نفوذ انقلاب در بین ملل دیگر جلوگیری کند، و هم زمینه را برای سلب هویت اسلامی و انقلابی قشرهای مختلف، به‌ویژه قشر جوان، و مسخ باورها و ارزش‌های بنیادی جامعه مهیا سازد. برای تحقق هدف اخیر، به ویژه در سال‌های پس از پایان تهاجم نظامی عراق، با برخورداری از حمایت غرب، از روش پراثری به نام «تهاجم فرهنگی» سود جست.

غرب در تهاجم فرهنگی خود علیه ایران، تلاش کرد تا با اقدامات از پیش تعیین شده و منظم «نظام فرهنگی» برخاسته از انقلاب اسلامی را تضعیف، و به جای آن «نظام فرهنگی حاکم بر جهان غرب» را جایگزین نماید. و برای تحقق این هدف کلان، با بهره‌گیری از روش‌های متعدد آموزشی، تبلیغی، تهییجی و انتشاراتی، برای تضعیف ارزش‌های دینی مردم ایران (از طریق تضعیف روحانیت، با اشاعه فساد، ترویج ایدئولوژی‌های غیر دینی)، تغییر نگرش جوانان نسبت به دنیای غرب و تحقیر فرهنگی (از طریق تحقیر مفاخر ملی، معرفی و ترویج الگوهای غربی، تحقیر توانمندی‌های مردم ایران، ترویج ازخودبیگانگی و ...) تلاش‌ها و اقدامات گسترده‌ای طراحی و اجرا کرد. آشکار است که غرب به دلیل بهره‌گیری از ابزارها و رسانه‌های مختلف نظیر شبکه‌های ماهواره‌ای، فیلم‌ها، تصاویر و محصولات صوتی مختلف و مغایر با فرهنگ اسلامی، خبرگزاری‌های جهانی (استکبار خبری) و رادیوها، و برنامه‌ریزی حساب‌شده برای اوقات فراغت نوجوانان و جوانان، توانسته است حجم وسیعی از نوجوانان و جوانان کشورمان را مخاطب قرار دهد و برارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌های آنان تاثیر گذارد.

اما در مقابل نیروی مقاومت بسیج نیز با فعالیت‌ها و اقدامات فرهنگی و آموزشی خود به مقابله با تهاجم فرهنگی غرب پرداخته است. این نیرو، برای مقابله با تهاجم فرهنگی از راهبردها، فنون و روش‌های مختلفی استفاده نموده است. از جمله راهبردها و فنون مورد استفاده بسیج می‌توان به راهبردهای «ایمن سازی»، «مبارزه مستقیم فرهنگی» و «ترویج اندیشه‌های نو»، و از میان فنون، به «تقویت بنیه فرهنگی»، «رعایت بهداشت فرهنگی»، «تقویت عزت نفس و خودباوری»، «غنی‌ساختن اوقات فراغت»، و «ممانعت از ترویج ابزارهای

ضدفرهنگی» اشاره نمود. همچنین، نیروی مقاومت بسیج برای مقابله با تهاجم فرهنگی و افزایش طراز و غنای فرهنگی جوانان از روش-های مختلفی نظیر آموزش، اردو، تبلیغات و... استفاده نموده است.

با وجود این، میزان اثر بخشی اقدامات فرهنگی بسیج تاکنون به صورت دقیق و منظم مورد بررسی قرار نگرفته است. از همین روی، مسئولان فرهنگی بسیج برای بررسی میزان اثر بخشی اقدامات و فعالیت های خود شرایط را برای اجرای این پروژه مهیا ساختند. مطمئناً نتایج این تحقیق آنان را از میزان اثر بخشی اقدامات فرهنگی آگاه خواهد ساخت.

طرح مسئله

پس از تشدید تهاجم فرهنگی غرب، مجلس شورای اسلامی در مهرماه سال 1370 با تصویب لایه ای بخشی از ماموریت « مبارزه و مقابله با تهاجم فرهنگی» را به نیروی مقاومت بسیج واگذار نمود. بسیج، نیز که در دوران تهاجم نظامی به شکلی اعجاز انگیز با عاملین استکبار جهانی به مبارزه و مقابله برخاسته بود، بلافاصله پس از تصویب مجلس در پی چاره برآمد، اما، این بار به خوبی می دانست که دشمن به شکلی فراگیرتر و عمیق تر، هرچند به صورت پنهان، ارزشهای فرهنگ و انقلاب او را مورد یورش قرار داده است. از همین روی، تلاشهای استکباری و فراگیر بیشتری فراسو نهاد. و برای مثال، از همان آغاز مبادرت به تشکیل کانونهای متعددی نمود و طرحهای فرهنگی و آموزشی مختلفی، از جمله طرح میثاق، را اجرا نمود.

بسیج با انجام اقدامات فرهنگی توانست سالیانه چند میلیون جوان را که بیش از همه آماج تهاجم فرهنگی اند، تحت پوشش قرار دهد. و هر یک را به فراخور استعدادها، نیازها، علائق و ... در یک یا چند مقوله فرهنگی، هنری، عقیدتی، سیاسی، علمی و ... تحت آموزش قرار دهد.

بسیج در تمام این فعالیتها در صدد آن بود تا ارزشهای دینی را در جوانان تقویت کند، هنجارهای مختلف را به آنان بیاموزد، اعتماد به نفس آنان را نیرومند سازد، پیوند آنان را با رهبری نیرومند سازد، و روحیه سلحشوری و مبارزه با استکبار را در آنان ایجاد کند.

اما، اگرچه چند سال از شروع ماموریت بسیج در مبارزه و مقابله با تهاجم فرهنگی غرب می گذرد، گستره اثر بخشی فعالیتهای فرهنگی بسیج در تقویت ارزشهای دینی، گسترش هنجارهای مذهبی و اخلاقی، جلوگیری از رسوخ هنجارها و ارزشهای غربی و ممانعت از تغییر نگرشهای نوجوانان و جوانان نسبت به فرهنگ اسلامی و ... همچنان ناشناخته مانده است. به همین سبب، در این تحقیق فردنگر، تلاش بر آن است تا نقش فعالیتهای فرهنگی بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی غرب، در سه مولفه ارزشها، هنجارها و نگرشها، مورد ارزیابی قرار گیرد. در واقع مساله اصلی این تحقیق این است که با وجود شیوه های جدید جنگ سرد (تهاجم فرهنگی) از سوی غرب و برنامه ریزی های بسیج برای مقابله با آن، تا چا اندازه فعایتهای بسیج توانسته است بر نگرشها، باورها و هنجارهای جوانان تاثیرات فرهنگی مناسب گذاشته باشد؟ و در چه زمینه هایی بسیج نیاز به فعالیتهای بیشتر و برنامه ریزی های دقیق تر دارد؟

ضرورت تحقیق

یکی از گسترده ترین یورشهای دشمن به انقلاب اسلامی ایران «تهاجم فرهنگی» است. این یورش بیش از هرچیز در پی مسخ و کم رنگ ساختن بنیانهای فکری و عقاید دیرینه مردم مسلمان ایران است. گرچه، این یورش همه گروههای سنی را، به فراخور ویژگیهای فرهنگی و روان شناختی، آنان آماج قرار می دهد، لیکن جوانان را بیش از دیگر گروههای سنی فراخور یورش قلمداد می کند. از همین روی، بخش معتناهایی از سرمایه و نیروی خود را معطوف آنان می سازد. چه دشمن نیک می داند که رویگردانی آنان از ارزشهای اسلامی و انقلاب اسلامی مخرب ترین اثرات را برای جامعه اسلامی در پی خواهد داشت.

نیروی مقاومت بسیج، گرچه وظایف و رسالتهای متعددی را بر دوش می کشد، اما از این اقدام و «شبیخون» استکبار جهانی نیز غافل نمانده است و طرحهای فرهنگی و هنری مختلفی را بکار بسته است. تا با تقویت بنیانهای معنوی جوانان و آنان را در برابر «هجمه» فزاینده فرهنگی مصون دارد. اما، بسیج برای آنکه بتواند گامهای فرهنگی خود را استوارتر فراسو نهد و کاستیهای اقدامات فرهنگی خود را مرتفع سازد، نیازمند آن است تا اثر بخشی اقدامات خود را در حیطه پراهمیت تهاجم فرهنگی غرب مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. افزون بر آن او نیازمند آن است تا مخاطبین خود را بازشناسد و خرسندی آنان را از اقدامات فرهنگی در یابد تا در آینده آنگونه گام بردارد

که گستره مخاطبین خود را فزونی بخشید و دشمن را از تحقق نیات و امیال شیطانی اش مایوس نماید. این همه تنها زمانی میسر خواهد گشت که پژوهشی علمی در شمول نسبتاً فراگیری صورت یگیرد. تلاش طرح حاضر بر آن است تا بسیاری از ابهامات مربوط به حیثه اثر بخشی اقدامات فرهنگی بسیج را بزدايد و راهگشای تلاشهای فرهنگي بعدی گردد.

بنابراین ضرورت اصلی انجام این طرح در شرایط فعلی را می توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- بازنگری در فعالیتهای فرهنگی در صورت لزوم .
  - شناسایی نقاط ضعف فعالیتهای انجام شده .
  - ادامه و گسترش فعالیتهای در صورت حصول اطمینان از اثر بخشی آنها.
  - ارائه شواهد و دلایل در دفاع از ماموریت محوله بسیج در مقابله و مبارزه با تهاجم فرهنگی .
- یافته های این پژوهش اولاً به خودی خود بر دانش ما پیرامون تاثیر « فعالیتهای فرهنگی » در مقابله با « تهاجم و اشاعه فرهنگی » خواهد افزود، از همین روی، می تواند در حوزه مردم شناسی فرهنگی به عنوان یافته های بنیادی نگریسته شود. ثانیاً، بانیان و عاملان فعالیتهای فرهنگی بسیج از میزان اثر بخشی اقدامات خود آگاه خواهند گشت و براساس آن می توانند فعالیتهای خویش را استمرار بخشند و یا در صدد تعدیل و اصلاح آن برآیند.

فرضیه های تحقیق

- 1- به نظر میرسد فعالیتهای فرهنگی بسیج در تقویت ارزشهای جوانان می تواند اثر بخش باشد.
- 2- به نظر میرسد فعالیت های فرهنگی بسیج در تقویت هنجارهای جوانان اثر بخش است.
- 3- به نظر میرسد فعالیت های فرهنگی بسیج در تقویت نگرشهای جوانان اثر بخش است.

اهداف تحقیق

۱- بررسی تاثیر فعالیتهای فرهنگی بسیج در تقویت ارزشهای جوانان

۲- بررسی تاثیر فعالیت های فرهنگی بسیج در تقویت هنجارهای جوانان

۳- بررسی تاثیر فعالیت های فرهنگی بسیج در تقویت نگرشهای جوانان

پیشینه تحقیق

تحقیقات قابل توجهی پیرامون موضوع تهاجم فرهنگی و راههای مقابله با آن نوشته شده که به خلاصه چکیده بعضی از آنها اشاره

میگردد:

1- تهاجم فرهنگی و راههای مقابله با آن بوسیله مرکز مطالعات و پژوهشهای ارتش بیست میلیونی در سال 1373 انجام پذیرفته ، این

پژوهش به منظور شناخت ویژگیهای تهاجم فرهنگی غرب یعنی بررسی ابعاد سیاسی ، تاریخی ، جامعه شناسی، قرآنی و ... تهاجم

فرهنگی بوده است . تحقیق از نوع کاربری بوده که مباحث بنیادی و نظری را دنبال کرده است . ابزار تحقیق ، مشاهده ، بررسی اسنادی و

پرسشنامه خودسنجی بوده است. نتایج تحقیق نشان داد که رابطه خود باختگی فرد نسبت به فرهنگ بیگانه و پذیرش تهاجم فرهنگی از

سوی فرد رابطه معناداری وجود دارد و از افراد پذیرنده فرهنگ غربی بیشتر ، کسانی هستند که پیشرفت کشورهای بیگانه را بیش از حد

واقعی دانسته و آن را می پذیرند در این تحقیق آمده که اختلاف بین والدین با یکدیگر و پذیرش تهاجم فرهنگی از سوی فرزندان رابطه

وجود دارد و همچنین تاکید نموده که بین رفتار پرخاشگرانه و سلطه جویانه والدین و پذیرش تهاجم فرهنگی توسط کودکان رابطه وجود

دارد . نتیجه تحقیق نشان داد که شدن نیروهای بسیجی ، مهاجرت بی رویه از شهر به روستا ، کم رنگ شدن انگیزه های ایثار گرانه ، تبلیغ

و ترویج ورود تکنولوژی صنعتی غرب زمینه را برای پذیرش تهاجم فرهنگی فراهم می نماید.

2- بررسی علل گرایش جوانان به مظاهر فرهنگی غرب در استان اردبیل با مقایسه میزان گرایش جوانان بسیجی (73-74) پایان نامه

کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی توسط درودگر انجام گرفت و نتایج نشان داد: نفوذ فرهنگ غرب مورد بررسی واقع شده است و

اینکه گرایش و تمایل به مظاهر فرهنگ غرب در بین جوانان استان در چه حد و میزانی هست ؟ و کدام متغیرها در این امر بیشتر دخیل

هستند؟ و در نهایت مقایسه گرایش به مظاهر فرهنگ غرب در بین جوانان بسیجی و غیر بسیجی روش کار در این تحقیق استفاده از تکنیک پرسشنامه بوده و از نتیجه گیریهای مهم تحقیق این است که گرایش به فرهنگ غرب در بین جوانان به نوعی خیزش و به عناوین متعدد شیوع پیدا می کند از فرضیات مربوط به خصوصیات فردی و رابطه آن با میزان گرایش، نشان دهنده این است که پسران جوان بیش از دختران به مظاهر فرهنگ غرب گرایش دارند و جوانان در اوایل جوانی گرایش بیشتری دارند در مورد متغیر بسیجی بودن نشان می دهد که جوانان بسیجی نسبت به جوانان غیر بسیجی با فاصله معناداری در سطح پایین تری نسبت به مظاهر فرهنگ غرب گرایش دارند.

تاکید دارد، توجه بیشتری به برنامه ریزیهای مربوط به امر جوانان می شود و سرمایه گذاری لازم در جذب جوانان به نهاد مقدس بسیج صورت پذیرد.

3- مقدم (1378) در تحقیق خود تحت عنوان تهاجم فرهنگی غرب و راههای مقابله با آن در مدارس، به این نتیجه میرسد که ایجاد و تقویت بسیج در کلیه مدارس و مرکز آموزشی می تواند از جمله عوامل موثر مقابله با تهاجم فرهنگی غرب باشد. در ضمن تاکید نموده وجود مکان مناسب جهت فعالیت دانش آموزان و برنامه ریزیهای آموزشی، فرهنگی و تفریحی متنوع برای آنان می تواند در راستای مقابله با تهاجم فرهنگی موثر باشد.

4- جمشیدی (4-1373) در مقالات خود در مورد تهاجم فرهنگی به ماهیت و فرهنگ و تهاجم فرهنگی غرب پرداخته و نتیجه می گیرد که نظام فرهنگی غرب با توجه به مبانی و اصول فکری، نظامی مهاجم و توسعه طلب است که موجود هیچ فرهنگ مخالفی را تحمل نمی کند و داعیه تسلط به هستی و تسخیر آن را دارد. لذا باید فریب زرق و برق آن را نخورده و در مقابل تهاجم آن ایستاد و حتی برتر رفت و به بنیان آن تعرض نمود. باید به غرب ستیزی پرداخت در زمینه انقلاب بزرگ برای خروج از حصار مادی و ستم آلود غرب را فراهم ساخت.

5- بشریه حسین (1385) در مقاله ای با عنوان گذار بر دموکراسی از چشم انداز بسیج سیاسی، دانشکده حقوق و علوم

سیاسی، دانشگاه تهران بیان می کند که: از دیدگاه نظریه بسیج در راه فهم نظری گذار به دموکراسی می کوشد، و درباره وضعیت

گذار، عوامل وضعیت گذار، و اینکه کدام عوامل سبب کشیده شدن وضعیت گذار به دموکراسی می شود بررسی می کند، و برای این هدف نیز از جامعه مدنی و جامعه توده ای سخن می گوید. مقاله وضعیت گذار را متضمن تحکیم رژیم حاکم از یکسو و احتمال پیدایش رژیم دموکراتیک از سوی دیگر می داند، به شکل گیری گروههای اپوزیسیون در آن پرداخته، از لحاظ ساختار رژیم و توزیع منابع قدرت سیاسی نیز بررسی می کند. از شواهد تاریخی برای اثبات فرضیه سود می جوید.

6-ملک افضلی و همکاران (1385) در تحقیق با عنوان بسیج جامعه برای ارتقای سلامت سالمندان در محله اکباتان تهران

نشان داد :

که در منطقه مورد مطالعه 89% سالمندان باسواد هستند. از نظر سلامت جسمانی، طبق اظهار نظر آن 92% زنان و 70% مردان مسن دچار بیماری بوده و تحت درمان می باشند. شیوع بیماری های مختلف مانند پرفشاری خون، آرتروز، پوکی استخوان و دیابت در زنان بیشتر از مردان می باشد. در بعد روانی 70% سالمندان از زندگیشان احساس رضایت می نمایند. 30% بیان می کنند که زندگی معنی خود را برای آنان از دست داده است. 66.5% از افراد نگران هستند که اتفاق بدی برای آنان نیفتد. بیش از 90% سالمندان دارای اوقات فراغت بوده و بیشتر آنان (97%) در اوقات فراغت خود تلویزیون نگاه می کنند. 67% آنها نیز دارای فعالیت ورزشی می باشند. 98-88% افراد تحت مطالعه از رژیم غذایی حاوی گروه های اصلی غذایی استفاده می کنند و مصرف گوشت 82% و شیرینی جات 77% بوده است.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج نیازسنجی، مداخلات مناسب در ابعاد شناسایی بیماری های شایع و روش های پیشگیری از آن، بهداشت روان، ورزش، اوقات فراغت و تغذیه سالم طراحی شد.

7-حبیب زاده و همکاران (1384) در تحقیق با عنوان ارابه و ارزشیابی مدلی برای تحقق بسیج جامعه در مرکز توسعه

اجتماعی و ارتقای سلامت نشان می دهد :

فرآیند بسیج جامعه در این پروژه موفق ارزیابی گردید اما بنظر می رسد جهت نهادینه شدن و استمرار فعالیت مرکز اجتماعی

و ارتقای سلامت نیاز به جلب مشارکت و همکاری بیشتر سازمان ها و اقشار مختلف مردم وجود دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق، عبارت از یک روش گام به گام، منطقی، منظم و دقیق، برای شناسایی مشکلات، گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها و استنباط معتبر از آنها است. از این رو، تحقیق علمی صرفاً مبتنی بر تجربه یا برداشت‌های شخصی و درک مستقیم نیست؛ بلکه هدفمند و دقیق است (سکاران، 1381، 6).

نوع تحقیق بر مبنای هدف کاربردی است در این تحقیق از روش توصیفی زمینه‌یابی (تحقیقات پیمایشی) استفاده شده است. در واقع این پژوهش از روش توصیفی با استفاده از زمینه‌یابی یا پیمایشی انجام می‌گیرد به گونه‌ای که با جمع‌آوری از طریق مطالعات میدانی نقش بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی در منطقه 6 تهران مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. داده‌های میدانی که شامل داده‌های واقعی است از طریق روش‌های مختلف گردآوری می‌گردد پرسشنامه و مصاحبه از جمله روش‌هایی است که برای گردآوری داده‌ها استفاده خواهد شد. البته از میان روش‌های فوق عمدتاً از روش پرسشنامه استفاده شده به طوری که با طرح سوالات تلاش گردیده تا اطلاعات مرتبط با فرضیات پژوهش و همچنین اطلاعات مربوط به نقش بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی در منطقه 6 تهران گردآوری و تحلیل گردد. برای دستیابی به برخی اطلاعات نیز با مسئولین بسیج و اساتید دانشگاه مصاحبه‌هایی به عمل آمده تا ضمن تکمیل اطلاعات مربوط به پرسشنامه‌ها برخی داده‌های پرسشنامه نیز از آن طریق کنترل شود.

جامعه آماری

جامعه آماری، به کل افراد گروه، وقایع یا چیزهایی اشاره دارد که محقق می‌خواهد به تحقیق درباره آنها بپردازد؛ به طوری که حداقل

در یک صفت مشترک باشند (سکاران، 1381، 294).

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه جوانان دختر و پسر بسیجی شرکت کننده در فعالیتهای بسیج پایگاه های منطقه 6

تهران است که تعداد آنها 4980 نفر می باشد .

حجم نمونه و روش اندازه گیری

گروه نمونه، مجموعه کوچکی از جامعه آماری است مشتمل بر برخی از اعضا که از جامعه آماری انتخاب شده اند. به عبارتی گروه

نمونه، یک مجموعه فرعی از جامعه آماری است که با مطالعه آن، محقق قادر است نتیجه را به کل جامعه آماری تعمیم دهد (همان منبع،

295).

برای نمونه گیری باید فهرست کاملی از افراد جامعه در دسترس باشد. این فهرست، چارچوب نمونه گیری نامیده می شود. در تعیین

حجم نمونه در متغیرهای کیفی، در صورتی که نمونه گیری از جامعه، محدود باشد فرمول مناسب برای n چنین است:

$$n = \frac{n_{z_{\alpha/2}}^2 p(1-p)}{(N-1)\delta^2 + z_{\alpha/2}^2 p(1-p)}$$

n : تعداد افراد نمونه آماری

δ^2 : بازده قابل تحمل از برآورد پارامتر مورد نظر

P : نسبت موفقیت در جامعه (0/5)

Z : مقدار متغیر نرمال متناظر با سطح اطمینان در اینجا 95% $(1-\alpha)$ است (1/96).

α : سطح خطا ($\alpha=0/5$).

N : حجم جامعه (4980).

حجم نمونه براساس فرمول کوکران $n=356$ نفر می باشد.

نمونه آماری به صورت تصادفی از بین گروه جامعه آماری با مراجعه به پایگاه های بسیج منطقه انتخاب شده است.

متغیرهای تحقیق

این تحقیق شامل سه متغیر اصلی مستقل در زیرگروه‌های آنها می‌باشد. متغیرهای اصلی فاکتورهای ارزشها، نگرشها و

هنجارها می‌باشد.

مولفه های متغیر ارزش

- 1- شرکت در فعالیتهای بسیج ارزشهای دینی در شما تقویت شده است
- 2- آموزشهای بسیج در تقویت عزت نفس و خودباوری شما مؤثر بوده است
- 3- با شرکت در آموزشهای فنی و حرفه ای مهارتهای حرفه ای شما تقویت شده است
- 4- شرکت در فعالیتهای بسیج در ارتقای تحصیلی شما مؤثر بوده است
- 5- با شرکت در فعالیتهای بسیج آموزشهای هنری شما تقویت شده است
- 6- شرکت در بسیج باعث تقویت امنیت درونی و مهارتهای نظامی شما شده است
- 7- با شرکت در فعالیتهای بسیج بنیه فرهنگی سیاسی شما تقویت یافته است .
- 8- تا چه اندازه با شرکت در فعالیتهای بسیج امدادگری را آموخته اید .
- 9- فعالیتهای بسیج تا چه اندازه در امنیت بهداشتی واکسینه ساختن مردم مؤثر است ؟
- 10- شرکت در فعالیتهای بسیج آشنایی با قرآن را در شما تقویت کرده است
- 11- شرکت در فعالیتهای بسیج در تقویت روحیه عزت نفس و خودباوری شما بوده است

مولفه های متغیر نگرشها

- 12- شرکت در فعالیت‌های بسیج در غنی ساختن اوقات فراغت شما موثر بوده است .
- 13- شرکت در آموزش‌های بسیج سبب تقویت اعتقادات دینی شما شده است
- 14- شرکت در آموزش‌های بسیج در افزایش اعتماد به نفس شما موثر بوده است
- 15- شرکت در فعالیت‌های بسیج در تقویت هنجارهای مذهبی شما موثر بوده است .
- 16- شرکت در فعالیت‌های بسیج در تقویت روحیه سلحشوری شما موثر بوده است .
- 17- شرکت در فعالیت‌های بسیج مقاومت شما را در برابر تهاجم فرهنگی افزایش داده است
- 18- شرکت در فعالیت‌های بسیج در عدم پذیرش فرهنگهای غربی مبتذل از سوی شما موثر بوده است .
- 19- شرکت در آموزش‌های بسیج روحیه همبستگی اجتماعی نوع دوستی را در شما تقویت نموده است
- 20- شرکت در فعالیت‌های بسیج باعث تقویت توجه شما فعالیتهای بهداشتی شده است .
- 21- شرکت در فعالیت‌های بسیج روحیه حفاظت از محیط زیست را در شما تقویت نموده است.
- 22- شرکت در فعالیت‌های در ایجاد و تقویت روحیه بردباری در شما مثر بوده است .

مولفه های متغیر هنجارها

- 23- شرکت در آموزش‌های بسیج باعث تقویت روحیه قبح برقراری ارتباط با آمریکا بوده است
- 24- پس از شرکت در فعالیتهای بسیج در بهسازی امکان مذهبی فعالیت بیشتری داشته اید .
- 25- شرکت در فعالیت‌های بسیج مقابله با فن آوری غربی مانند ماهواره در شما تقویت نموده است.
- 26- شرکت در فعالیت‌های بسیج دیدگاه شما را نسبت ابزارهای تهاجم فرهنگی تغییر داده است
- 27- پس از شرکت در فعالیت‌های بسیج باعث تقویت ،ترویج و اشاعه اندیشه های نو در شما شده است .

- 28- پس از شرکت در فعالیتهای بسیج و اردو های علمی و فرهنگی ،اطلاعات عمومی شما تقویت شده است .
- 29- پس از شرکت در فعالیتهای بسیج و مسابقات علمی و فرهنگی نگرشهای عمومی شما تقویت شده است.
- 30- پس از شرکت در فعالیتهای بسیج روحیه امر به معروف و نهی از منکر در شما تقویت شده است.
- 31- شرکت در فعالیتهای بسیج و کسب مشاوره تربیتی تا چه اندازه برای شما مفید بوده است .
- 32- با شرکت در فعالیتهای بسیج و نمایشگاه کتب روحیه کتابخوانی در شما تقویت شده است .
- 33- شرکت در فعالیتهای بسیج تا چه اندازه در تقویت نگرش غرب ستیزی شما موثر بوده است .

ابزار جمع آوری اطلاعات

داده‌ها را می‌توان به روش‌های گوناگون، در مکان‌های مختلف و از انواع منابع گردآوری نمود (سکاران، 1381، 243). اما آنچه مهم است، این است که ابزار مورد استفاده، اعتبار پژوهش را دچار خدشه نکرده و از طرفی، نقاط قوت ابزار، موجب تقویت پژوهش گردد. در این قسمت، برای کسب داده‌های اولیه جهت تجزیه و تحلیل، از پرسشنامه استفاده گردیده است.

پرسشنامه، مجموعه‌ای از سوال‌هاست که پاسخ‌دهنده با ملاحظه آنها، پاسخ آنها را ارائه می‌دهد. از پرسشنامه، زمانی که بخواهیم اطلاعات فراوانی را آسان و سریع به دست آوریم، استفاده می‌شود.

در بیشتر تحقیقات، پرسشنامه‌هایی که دارای سوالات بسته پاسخ هستند، به دلیل سهولت آنالیز آماری و صرفه‌جویی در وقت به کار می‌روند، در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات در جهت آزمون فرضیه‌های پیش‌بینی شده از پرسشنامه بسته استفاده شده است. پرسشنامه حاوی 11 سوال درباره هر سه متغیر ارزش، نگرش و هنجار می باشد که براساس متغیرهای مدل تحقیق می‌باشد.

برای بررسی اعتبار پرسشنامه Q کرونباخ در نرم‌افزار SPSS مورد محاسبه قرار گرفت که میزان آن 0/96 بود. و حاکی از اعتبار پرسشنامه طراحی شده می‌باشد.

در واقع در این پژوهش، پژوهشگر الزامات و ملاحظات اخلاقی را در حد توان و استاندارد رعایت نموده است. در این راستا و برای رعایت الزامات و ملاحظات اخلاقی در تحقیق، به افراد نمونه اطمینان خاطر داده شد که تکمیل و ارائه پرسشنامه، برای آنها هیچ گونه آثار حقوقی، اقتصادی و اجتماعی و... را مترتب نمی‌سازد و داده‌های ارائه شده، محرمانه تلقی و از آنها تنها استفاده آماری می‌گردد. به قصد اینکه افراد، نظر واقعی خود را ارائه نمایند، از ایشان خواسته شد از ذکر نام و اطلاعات شخصی خودداری نمایند. در انتها، نتایج به صورت کلی استخراج، نگارش و گزارش شده است.

پرسشنامه مذکور شامل 2 بخش عمده است:

الف) سوالات عمومی:

در سوالات عمومی به عنوان سوالات جامعه شناختی و دموگرافی، سن، جنس، سابقه کاری و سطح تحصیلات پاسخ‌دهندگان، مورد بررسی قرار گرفته است.

ب) سوالات تخصصی:

این بخش شامل 36 سوال است که 12 سوال اول آن مربوط به رهبری، 12 سوال بعدی مربوط به تمایز و 12 سوال آخر مربوط به تمرکز است.

شکل کلی و امتیازبندی طیف به صورت ذیل است:

جدول (1) شکل کلی و امتیازبندی پرسشنامه براساس طیف لیکرت

شکل کلی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
امتیازبندی	1	2	3	4	5

برآزش ابزار اندازه‌گیری

پیش از اجرای ابزارهای اندازه‌گیری و به‌کارگرفتن آنها در مرحله اصلی جمع‌آوری داده‌ها، ضروری است که پژوهشگر از طریق علمی، اطمینان لازم را نسبت به پرسشنامه مورد استفاده حاصل نماید. بدین منظور، باید روایی و پایایی پرسشنامه بررسی شود. زیرا ردّ یا تایید فرضیه‌های تحقیق و سایر نتایج آن، بر مبنای داده‌های جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه صورت می‌گیرد.

پایایی (قابلیت اعتماد) ابزار اندازه‌گیری

پایایی¹ یک وسیله اندازه‌گیری، به دقت، اعتمادپذیری، ثبات یا تکرارپذیری نتایج آزمون اشاره دارد (به‌عبارتی صحت در اندازه‌گیری را نشان می‌دهد). مقصود از پایایی آن است که اگر ابزار اندازه‌گیری را در یک فاصله زمانی کوتاه، چندین بار و به گروه واحدی از افراد بدهیم، نتایج حاصل، نزدیک به هم باشد (مومنی، 1386، 206).

برای اندازه‌گیری پایایی از شاخصی به نام ضریب پایایی استفاده می‌کنیم و دامنه ضریب، قابلیت اعتماد از صفر (عدم ارتباط) تا +1 (ارتباط کامل) است. ضریب قابلیت اعتماد نشانگر آن است که تا چه اندازه ابزار اندازه‌گیری، ویژگی‌های با ثبات آزمودنی و یا ویژگی‌های متغیر و موقتی وی را می‌سنجد (سرمد و دیگران، 1383، 166).

در این تحقیق به منظور تعیین پایایی آزمون، از روش آلفای کرونباخ استفاده گردیده است. این روش، برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کند به‌کار می‌رود. گفته می‌شود اگر ضریب آلفا بیشتر از 0/7 باشد، آزمون از پایایی قابل قبول برخوردار است.

رابطه آلفای کرونباخ عبارت است از:

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^n S_i^2}{S_1^2} \right)$$

α : ضریب آلفای کرونباخ

n : تعداد سوال‌های پرسشنامه

S_i : واریانس سوال i

فت: واریانس کل پرسشنامه (سرمد و دیگران، 1383، 169).

بنابراین، به منظور اندازه‌گیری قابلیت اعتماد، از روش آلفای کرونباخ و با استفاده نرم‌افزار spss انجام گردیده است که عدد 0/96 به دست آمد و این عدد، نشان‌دهنده آن است که پرسشنامه مورد استفاده، از قابلیت اعتماد و یا به عبارت دیگر از پایایی لازم برخوردار است.

جدول (2) مقادیر آلفای کرونباخ برای پرسشنامه و خرده مقیاسهای آن

متغیر های پرسشنامه	سوالات هر متغیر	عدد به دست آمده از آلفای کرونباخ
ارزشها	11-1	0/903
نگرشها	21-12	0/924
هنجارها	33-22	0/904
کل	33-1	0/960

روایی ابزار اندازه‌گیری

مفهوم اعتبار، به این پرسش پاسخ می‌دهد که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد خصیصه مورد نظر را می‌سنجد. به عبارت دیگر، روایی مستلزم آن است که ابزار پژوهش، همان متغیری را اندازه‌گیری کند که پژوهشگر قصد اندازه‌گیری آن را دارد (صفرزاده و فرهنگی، 1387، 235).

وقتی محقق ابزار سنجش را طراحی نمود، لازم است آن را به صورت آزمایشی به مورد اجرا گذارد. نتایج گردآوری شده بعد از اجرای مرحله پیش‌آزمون، به محقق کمک می‌کند تا اصلاحات لازم را در بخش‌ها و مراحل گوناگون تحقیق به عمل آورد؛ زیرا محقق

می‌تواند براساس نتایج آزمایش، مراحل بعدی کار را نتیجه‌گیری کند و ببیند تا چه اندازه روش کار و ابزار سنجش می‌تواند اهداف تحقیق را برآورده نماید (حافظنیا، 1376، 136-135). پیش از آن که کار میدانی و اجرایی شروع شود لازم است پرسشنامه تهیه شده، با یک گروه کوچک از پاسخ‌دهندگان برای پی‌بردن به ناسازگاری درونی و ابهام‌های موجود در آن، آزمایش شود. بدین‌وسیله، می‌توان مطمئن شد که پرسش‌ها، موجب سردرگمی و ابهام پاسخ‌دهندگان و مشارکت‌کنندگان نمی‌شود. در این راستا، پرسشنامه این پژوهش نیز قبل از توزیع، بین 10 پاسخ‌دهنده به صورت محدود و همچنین 3 نفر از اساتید دانشگاه توزیع گردید، تا ابهام‌های آن به حداقل ممکن کاهش یافته و در مقابل، پایایی و روایی (اعتبار) آن افزایش پیدا کند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این تحقیق، برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از نمونه‌ها، از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است و به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، از نرم‌افزار spss استفاده گردیده است.

تجزیه و تحلیل داده‌های آماری، فرایندی چندمرحله‌ای است که طی آن، داده‌های به دست آمده از طریق ابزار جمع‌آوری در جامعه آماری، طبقه‌بندی و سپس پردازش می‌شوند تا زمینه برقراری انواع تحلیل‌ها و ارتباط بین داده‌ها، به منظور آزمون فرضیه‌ها فراهم آید (حافظ نیا، 1386، 306-305).

آمار توصیفی: این نوع آمار صرفاً به توصیف جامعه می‌پردازد و هدف آن محاسبه پارامترهای جامعه است. در این تحقیق برای قسمت آمار توصیفی از جداول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شده است.

آمار استنباطی: در این نوع آمار، محقق با استفاده از مقادیر، نمونه آماری را محاسبه می‌کند. سپس به کمک تخمین و آزمون فرض آماری، آمارها به پارامترهای جامعه تعمیم داده می‌شوند. به‌طور کلی در بحث آماری، هر جا سخن از استنباط و استنتاج باشد، آن را آمار استنباطی می‌نامند (آذر و مومنی، 1381، 8).

آزمون‌های آماری مورد استفاده به شرح زیر است:

با توجه به اینکه آزمون فرضیه‌ها عمدتاً مستلزم تحلیل میانگین‌های پاسخ‌های افراد است و متغیرهای مورد بررسی از نوع فاصله‌ای هستند، برای آزمون فرضیه‌ها به‌طور عمده، از روش آزمون t و تحلیل واریانس درونی استفاده شده است.

توصیف داده‌ها

نتایج تحقیق در بخش توصیفی نشان داد 19/7 درصد افراد پسر و 80/3 درصد دختر می‌باشند، 11/2 درصد از جوانان سن آنها بین 20 تا 22 سال است، 66 درصد بین 23 تا 27 سال است و 22/8 درصد بالاتر از 27 سال دارند. در زمینه سطح درآمد 17/4 درصد از جوانان درآمد خانواده آنها کمتر از 400 هزار تومان است، 50 درصد بین 400 تا 700 هزار تومان، 24/2 درصد بین 700 هزار تومان تا یک میلیون تومان و 8/4 درصد بیشتر از یک میلیون می‌باشد.

از نظر وضعیت اشتغال 31/5 درصد از جوانان پدر آنها دارای شغل آزاد است، 28/4 درصد کارمند، 7 درصد کارگر، 1/4 درصد مدیر، 4/2 درصد بیکار، 23/3 درصد بازنشسته می‌باشد و 4/2 درصد پدرشان دارای مشاغلی غیر از موارد مذکور می‌باشد. 5/6 درصد از جوانان مادر آنها دارای شغل آزاد است، 2/8 درصد کارمند، 1/4 درصد کارگر، 2/8 درصد مدیر، 5/9 درصد بازنشسته می‌باشد، 80/1 درصد خانه دارند و 1/4 درصد مادرشان دارای مشاغلی غیر از موارد مذکور می‌باشد.

از نظر وضعیت تحصیلی 51/1 درصد از جوانان پدرشان از نظر سطح تحصیلات زیر دیپلم می‌باشد، 21/6 درصد دیپلم، 20/2 درصد فوق دیپلم و لیسانس و 7 درصد فوق لیسانس و بالاتر می‌باشد. 50/3 درصد از جوانان مادرشان از نظر سطح تحصیلات زیر دیپلم می‌باشد، 37/6 درصد دیپلم، 10/4 درصد فوق دیپلم و لیسانس و 1/7 درصد فوق لیسانس و بالاتر می‌باشد.

3-4 بخش دوم : تحلیل داده ها

فرضیه اول : فعالیت‌های بسیج در تغییر ارزشهای جوانان موثر است.

برای آزمون این فرضیه از t تک متغیره استفاده شد. فرض صفر و خلاف عبارتند از:

$$H_0 = M \leq m$$

$$H_1 = M > m$$

جدول (3) آمار توصیفی مربوط به تاثیر فعالیت های بسیج در تغییر ارزشهای جوانان

	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای انحراف از میانگین
ارزشها	356	3/029	0/796	0/042

جدول (4) آمار t تک متغیره مربوط تاثیر فعالیت های بسیج در تغییر ارزشهای جوانان

میانگین مورد انتظار=3					
	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین ها	سطح اطمینان 95%
ارزشها	0/684	355	0/495	0/028	-0/054 0/112

نتایج جدول فوق نشان می دهد t مشاهده شده (t=-0/684) در سطح آلفای 5 درصد معنادار نیست و فرض صفر رد نمی شود. به

عبارتی بین میانگین مشاهده شده (3/029) و مورد انتظار (3) تفاوت معناداری مشاهده نمی شود در نتیجه می توان گفت فعالیت های بسیج

در تغییر ارزشهای نوجوانان موثر نمی باشد.

فرضیه دوم: فعالیت های بسیج در تغییر نگرشهای جوانان موثر است.

برای آزمون این فرضیه از t تک متغیره استفاده شد. فرض صفر و خلاف عبارتند از:

$$H_0 = M \leq m$$

$$H_1 = M > m$$

جدول (55) آمار توصیفی مربوط به تاثیر فعالیت های بسیج در تغییر نگرشهای جوانان

خطای انحراف از میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد
0/0414	7/82	3/31	356
نگرشهای			

جدول (6) آمار t تک متغیره مربوط تاثیر فعالیت های بسیج در تغير نگرشهای جوانان

میانگین مورد انتظار=3						
سطح اطمینان 95%	تفاوت میانگین ها	سطح معناداری	درجه آزادی	t	نگرشهای	
0/388	0/314	0/001	355	7/38	0/225	0/388

نتایج جدول فوق نشان می دهد t مشاهده شده ($t=-7/38$) در سطح آلفای 5 درصد معنادار است و فرض صفر رد می شود. به عبارتی

بین میانگین مشاهده شده ($3/31$) و مورد انتظار (3) تفاوت معناداری مشاهده می شود به طوری که میانگین مشاهده شده از مورد انتظار

بالتر است در نتیجه می توان گفت فعالیت های بسیج در تغير نگرشهای جوانان موثر می باشد.

فرضیه سوم : فعالیت های بسیج در تغير هنجار های جوانان موثر است.

برای آزمون این فرضیه از t تک متغیره استفاده شد. فرض صفر و خلاف عبارتند از:

$$H_0 = M \leq m$$

$$H_1 = M > m$$

جدول (7) آمار توصیفی مربوط به تاثیر فعالیت های بسیج در تغير هنجار های جوانان

خطای انحراف از میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد

				میانگین
هنجارها	356	3/34	0/865	0/045

جدول (8) آمار t تک متغیره مربوط تاثیر فعالیت های بسیج در تغير هنجار های جوانان

میانگین مورد انتظار=3						
	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین ها	سطح اطمینان 95%	
هنجارها	7/33	355	0/001	3/363	0/246	0/426

نتایج جدول فوق نشان می دهد t مشاهده شده ($t = -7/33$) در سطح آلفای 5 درصد معنادار است و فرض صفر رد می شود. به عبارتی

بین میانگین مشاهده شده ($3/34$) و مورد انتظار (3) تفاوت معناداری مشاهده می شود به طوری که میانگین مشاهده شده از مورد انتظار

بالتر است در نتیجه می توان گفت فعالیت های بسیج در تغير هنجار های جوانان موثر می باشد.

فرضیه اصلی: مقایسه میانگین های متغیرها (ارزشها ، نگرشها و هنجارها) از نظر میزان تاثیر گذاری بر جوانان.

برای انجام این فرضیه از آزمون تحلیل واریانس درون گروهی استفاده شد و نتایج در جداول زیر نشان داده شد .

جدول (9) فاکتورهای درون گروهی

متغیرهای وابسته	فاکتورها
-----------------	----------

1	ارزشها
2	نگرشها
3	هنجارها

جدول فوق مربوط به فاکتورهای درون گروهی است که شامل (ارزشها ، نگرشها و هنجارها) می باشد.

جدول (10) آمار توصیفی مربوط به فاکتورهای درون گروهی

متغیر	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد
ارزشها	0/769	3/029	356
نگرشها	0/782	3/31	356
هنجارها	0/865	3/37	356

جدول فوق مربوط به توصیف آماری متغیرها می باشد همانطور که مشاهده می شود در این جدول به میانگین ، انحراف استاندارد و

تعداد افراد نمونه پرداخته است.

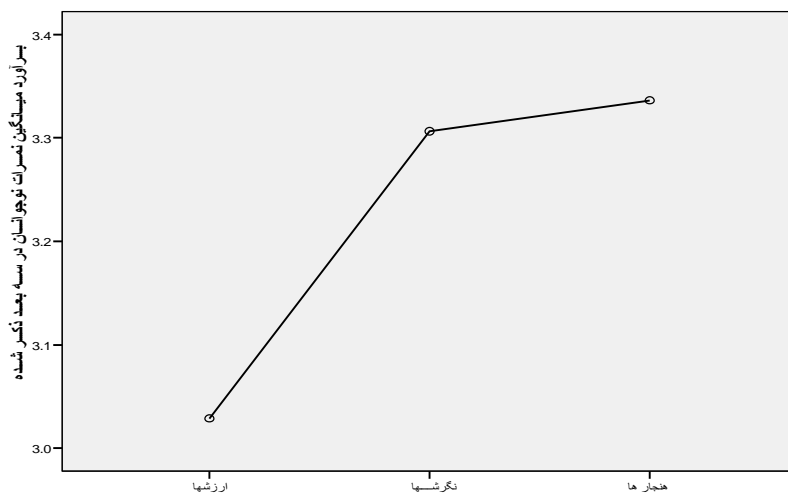
جدول (11) تعامل فاکتورهای درون گروهی با یکدیگر

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری	میزا ن اثر
فاکتورهای درون گروهی	20/467	1/82	11/270	63/347	0/001	151
خطا	114/696	644/67	0/178			0/

نتیجه آزمون نشان می‌دهد f مشاهده شده $F=63/347$ در سطح آلفای 5 درصد معنادار است زیرا میزان $p\text{-valu}$ بزرگتر

از 5 درصد می‌باشد در نتیجه فرض صفر رد می‌شود و می‌توان گفت بین میزان اثر فاکتورهای تفاوت معناداری مشاهده می

شود .

نتایج نمودار در فوق نشان می‌دهد هنجارها دارای بالاترین میزان میانگین (3/37) و سپس نگرشها دارای میانگین (3/31) و در آخر

متغیر ارزشها قرار دارد که نسبت به نگرشها و هنجارها دارای میانگین (3/029) پایین‌تری است.

نتایج حاصل تحقیق

در این پژوهش مراد از ارزشها احساسات عمیق افراد، پیرامون مولفه‌هایی نظیر: آموزشهای عقیدتی سیاسی، ارتقای تحصیلی، آموزش

نظامی، آموزشهای امدادگری، آموزش قرآن، آموزشهای فنی و حرفه‌ای، آموزشهای هنری، تقویت بنیه فرهنگی سیاسی مردم، واکسینه

ساختن مردم، رعایت بهداشت عمومی، تقویت عزت نفس و خودباوری و غنی ساختن اوقات فراغت می‌باشد.

با توجه به اینکه فعالیت های بسیج در تغییر نگرشهای جوانان موثر می باشد. در این پژوهش منظور از نگرش اطلاعات (شناخت ها)، مقابله با فن آوری غرب ، ممانعت از ورود ابزارهای تهاجم فرهنگی ، ترویج و اشاعه اندیشه های نو، تربیت بدنی ، اردوها، برگزاری مسابقات علمی و فرهنگی ، مشاوره تربیتی و امر به معروف و نهی از منکر می باشد .

برای تبیین این فرضیه با توجه به نظر السون و زانا (1995) می توان گفت نگرشها بر اثر وابستگیهای تقویت ایجاد یا تغییر می کنند و با شناسایی تقویت کننده های مناسب هر فرد یا گروه اجتماعی، و دستکاری آن، می توان نگرشها را کنترل کرد. بدین معنی هرگاه یک نگرش با پیامد مطلوبی تعقیب شود استمرار می یابد. در غیر آنصورت به خاموشی می گردید.

همچنین فعالیت های بسیج در تغییر هنجار های جوانان موثر می باشد. در این پژوهش منظور از هنجارها عبارت است از نظرات آزمودنیها پیرامون اعتقادات دینی ، اعتماد به نفس، هنجارهای مذهبی، تقویت روحیه سلحشوری، بردباری، مقاومت در برابر یورشهای فرهنگی ، فرهنگهای غربی مبتدل ، کمک به مجرمین و سرکشی به خانواده ها و بررسی مشکلات آنها، فعالتهای بهداشتی ،حفاظت از محیط زیست و احداث و آماده سازی امکان فرهنگی و ورزشی.

در تبیین این فرضیه می توان از نظریه اینگلهارت (1995) کمک گرفت . اینگلهارت (1995) معتقد بود افزایش احساس امنیت در مردم موجب، کم رنگ شدن نیاز به هنجارهای مطلق شده است. او در این زمینه از یک تبیین روان شناختی سود جست است. چه، روان شناسان دریافته اند در شرایط فشار آور و در فقدان امنیت، مردم کمتر هنجارهای عمومی و سنتی خود را تغییر می دهند، چون تغییر خود به خود اضطراب انگیز است، و آدمیان لاجرم از آن گریزانند. اما، هنگامی که خطری امنیت مردم را تهدید نکند آنان با سهولت بیشتری انحراف از هنجارها را می پذیرند (میزر 1990) در نتیجه با توجه به تاثیر فعالیت های بسیج در تغییر هنجار های جوانان می توان گفت این فعالیتها موجب به خطر انداختن امنیت مردم نشده است و افراد از این هنجارها تبعیت کرده اند.

در نهایت می توان گفت هنجارها دارای بالاترین میزان و سپس نگرشها و در آخر متغیر ارزشها قرار دارد که نسبت به نگرشها و هنجارها دارای میانگین پایین تری است.

پیشنهاد های پژوهشی

1- با توجه به نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر روشن شد که میزان فعالیت های بسیج در تغییر ارزشهای جوانان موثر نمی باشد حال پیشنهاد می شود با برگزاری کلاس ها و کارگاه های آموزشی تخصصی مختص جوانان آگاهی های مربوط به ارزشهای جوانان را بالا ببرند. همچنین خانواده به عنوان یکی از عوامل اصلی مؤثر در اجتماعی کردن فرزندان و رشد هویت دینی ایشان می تواند از دوران کودکی نقش مؤثری داشته باشد. در این زمینه نیاز هست ابتدا تحقیقاتی راجع به عملکرد خانواده ها در امر پرورش دینی فرزندان صورت گیرد، سپس متناسب با نتایج حاصله و نیاز جوانان، برنامه های آموزشی برای خانواده ها تدوین شود و از سوی ارگان های رسمی تبلیغ و اجرا گردد.

2- با توجه به این که دانشگاه اصلی ترین مکانی است که دانشجویان به ارزشهای فرهنگی آشنا می شوند در نتیجه به مسئولین و افراد مربوطه پیشنهاد می شود طی جلسات یا ابلاغاتی از اساتید دانشگاه درخواست شود قسمتی از زمان کلاس خود، هرچند کوتاه را به آموزش مسائل فرهنگی دانشجویان اختصاص دهند.

3- پیشنهاد می شود جهت افزایش جاذبه بسیج برای نسل جوان اولاً، جوانان را از خودمان جدا نکنیم بلکه همه را جذب نماییم و بتوانیم آنها را در مسیر کمال تربیت نماییم زیرا اگر کسی را طرد کردیم یک دشمن به دشمنان خود اضافه نموده ایم در حالی که اگر همین فرد با برخورد مناسب جذب شود حتماً رشد و کمال می یابد و هم برای سازمان بسیج می تواند موثر باشد. در ثانی تدوین برنامه منظم و منسجم بر اساس معیار های منطقی در جهت توسعه فرهنگ بسیجی از اولویت کاری کانون بسیج فرهنگیان باشد.

4- برای آشنایی نسل امروز با بسیج پیشنهاد می شود مسئولان اطلاع رسانی در مورد سابقه درخشان بسیج و بسیجیان در دوران انقلاب و خصوصاً دفاع مقدس با استفاده از شیوه های مناسب هنری بدون تکیه بر یک جنبه خاص، ساخت زندگی نامه و ثبت فعالیت الگو های عملی بسیج یعنی رزمندگان و شهدا به صورت فیلم ارائه نمایند.

5- دادن جذابیت به برنامه های بسیج و گسترده کردن فعالیت های آن به نحوی که بتواند سلايق گوناگون جوانان امروز را در مسیر صحیح و منطقی پاسخگو باشد و آن ها را در جهت مسیر کمال سوق دهد. زیرا اگر برنامه ریزی مناسب برای فعالیت های بسیج وجود

داشته باشد از جمله پر کردن اوقات فراغت جوانان با وسایل مختلف نظیر فعالیت های ورزشی متنوع، کلاس های آموزشی، آموزش استفاده از رایانه و ... می توان از استعداد های نهفته جوانان در راه بهینه سازی برنامه های بسیج بهره برداری نمود.

6- با توجه به این که بیشترین تعداد افرادی که در دانشگاه مشغول به تحصیل هستند جوانان می باشند در نتیجه پیشنهاد می شود برای آگاهی بیشتر دانشجویان از مسائل دینی و اجتماعی در دانشگاه اقداماتی همچون برگزاری همایش ها، توزیع بروشورهای آموزشی، استفاده از فضای بُرد ساختمان دانشکده ها برای آموزش و سایر اقدامات در هر گروه اقداماتی صورت گیرد.

7- تشویق و حمایت مادی و معنوی مسئولین دانشگاه از نهادهایی همچون بسیج دانشجویی و انجمن اسلامی برای گسترش حیطه فعالیت های خود و افزایش اعضا علی الخصوص جدید الورد ها.

8- از آنجا که با افزایش سن وضعیت فرهنگی بالاتر می رود و افراد سنین پایین دارای پایین ترین وضعیت فرهنگی هستند، پیشنهاد می شود سیستم های آموزشی در دوره های قبل از دانشگاه همچون مدارس که مربوط به سنین نوجوانی بوده و زمان شکل گیری هویت در نوجوانان است، ارزش ها و هنجارهای دینی، سیاسی و اجتماعی را برای نوجوان نهادینه سازند.

9- با توجه به تاثیر فعالیت های بسیج در تغییر نگرش های جوانان پیشنهاد می شود مسئولین و عاملان فعالیت های فرهنگی بسیج از میزان اثر بخشی اقدامات خود آگاه شوند و براساس آن بتوانند فعالیت های خویش را استمرار بخشند و یا در صدد تعدیل و اصلاح آن برآیند.

10- با توجه به نقش تقویت عزت نفس و خودباوری جوانان می توان گفت افزایش خودباوری مردم و تقویت عزت نفس جوانان را در برابر تهاجم فرهنگی مصون می سازد. چه آدم دارای عزت نفس پایین، خود و فرهنگ و ملت خویش را کمتر می پندارد بنابراین پیشنهاد می شود مسئولین بسیج به نقش این عوامل بیشتر توجه داشته باشند.

پیشنهاد های برای پژوهشگران آینده

1- با توجه به اینکه در پژوهش حاضر فقط به سه بعد کلی یعنی ارزشها، هنجارها و نگرش ها پرداخته شده است در نتیجه پیشنهاد می شود پژوهشگران آینده به کلیه ابعاد فرعی که شامل زیر مجموعه های ارزشها، هنجارها و نگرش ها است بپردازند.

2- با وجود این، میزان اثر بخشی اقدامات فرهنگی بسیج تاکنون به صورت دقیق و منظم مورد بررسی قرار نگرفته است. از همین روی پیشنهاد می شود، مسئولان فرهنگی بسیج برای بررسی میزان اثر بخشی اقدامات و فعالیت های خود شرایط را برای اجرای این پروژه مهیا سازند.

محدودیت های پژوهش

هرچند در این پژوهش سعی شده است نمونه گیری تحت شرایط مطلوبی انجام شود، اما در عمل محدودیت هایی نیز وجود داشته است که مهمترین آنها به شرح زیر است:

- 1- وجود متغیرهای مداخله گر احتمالی در تحقیق مورد بررسی قرار نگرفته اند.
- 2- نبود امکانات و شرایط کافی برای اجرای تحقیق در همه گروههای سنی.
- 3- محدود بودن جامعه آماری به نوجوانان بسیجی شهر تهران باعث محدودیت تعمیم دادن نتایج به جوانان و بسیجیان سایر استان ها و شهرهای ایران شده است.
- 4- عدم وجود الگوهای تحقیقی مشابه در ارتباط با موضوع پژوهش حاضر.

منابع و ماخذ

1. آذر، عادل؛ منصور مومنی، 1381، آمار و کاربرد آن در مدیریت، جلد اول، انتشارات سمت، چاپ ششم.
2. آذر، عادل؛ منصور مومنی، 1381، آمار و کاربرد آن در مدیریت، جلد دوم، انتشارات سمت، چاپ ششم.
3. حافظنیا، محمد، 1376، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت.
4. خاکی، غلامرضا، 1378، روش تحقیق با رویکردی به پایان نامه نویسی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، انتشارات بازتاب.

5. سرمد، زهره و همکاران، 1383، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، چاپ هشتم.
6. سکاران، اوما، 1381، روش‌های تحقیق در مدیریت، ترجمه محمود صائبی و محمود شیرازی، انتشارات موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، چاپ پنجم.
7. صفرزاده، حسین، 1384، طراحی و تبیین الگوی ارتباطات سازمانی در فرایند کارآفرینی سازمانی، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت.
8. صفرزاده، حسین، علی اکبر فرهنگی، روش‌های تحقیق در علوم انسانی با نگرشی بر پایان‌نامه‌نویسی، 1387، چاپ دوم، تهران، انتشارات پیام پویا.
9. مومنی، منصور، 1386، تحلیل آماری با استفاده از spss، انتشارات کتاب‌نو، چاپ اول.
10. میرزایی اهرنجانی، حسن، 1385، زمینه‌های روش‌شناختی تئوری سازمان، انتشارات سمت، چاپ اول.